

JESSICA
FELLOWES

MITFORDIN
SALAISUUS

Suomentanut Oona Nyström

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Suomentaja kiittää Otavan Kirjasäätiötä tuesta.

Englanninkielinen alkuteos
The Mitford Secret

Copyright © Jessica Fellowes 2022
First published in Great Britain in 2022 by Sphere

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-46772-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Julianille ja Emmalle

PROLOGI

17. huhtikuuta 1941

Lontoota oli pommitettu raskaasti jo kahdeksan kuukautta, mutta Louisa Sullivan ei vielääkään osannut sanoa, kumpi äänistä oli parempi: loputtoman pitkä vihellys, jonka aikana joutui odottamaan hyisen pelon ja epätietoisuuden vallassa, minne pommi iskeytyisi, vaiko musta hiljaisuus, joka peitti tienoon välittömästi vihellyksen jälkeen. Tuona pimeänä hetkenä kuolema ja hävitys oli laskeutunut jonnekin, mutta kukaan ei vielä tiennyt, minne. Joskus tuntui siltä kuin se olisi osunut omalle kohdalle, mutta sitä ei vain itse vielä tiedostanut, sillä kipu liikkuu hitaammin kuin ääni. Niinä hetkinä vain odotti henkeä pidättäen tietoa siitä, oliko elossa. Jos oli, tieto ei ollut helpotus, koska seuraavaksi joutui selvittämään, kuka oli kuollut. Sillä yksi asia oli varma: joku, joka oli vain pari sekuntia aiemmin ollut elossa, oli nyt kuollut.

Lontoon maanalaisessa yöpymisessä oli se lohdullinen puoli, että pommien äänet eivät kuuluneet sinne yhtä hyvin kuin maan pinnalle. Louisa ja hänen viisivuotias Maisie-tyttärensä viettivät useimmat yöt Hammersmithin asemalaiturilla. Maisien isä Guy oli harvoin heidän kanssaan, sillä hän oli haalinut itselleen kodinturvajoukoista

niin paljon vuoroja kuin kykeni tekemään. Hän ja Louisa kiistelivät usein siitä, oliko Maisien hyvä olla yhä kaupungissa. Guy olisi tahtonut lähettää heidän ainoan lapsensa turvaan, mutta Louisa ei kestänyt ajatusta siitä, että luovuttaisi tytön johonkin tuntemattomaan perheeseen maan tuntemattomaan kolkkaan. Osa pois lähetetyistä lapsista oli tuotu valesodan aikana takaisin Lontooseen, ja joitain heistä oli kuulemma kohdeltu evakossa kaltoin, eikä Louisa saanut tarinoita mielestään. Guy muistutti vaimoaan toistuvasti mutta turhaan siitä, että useimmista lapsista pidettiin hyvää huolta.

Louisa makasi betonilattialla talvipalton pahaisena patjanaan ja rutisti Maisieta tiukemmin itseään vasten hengittäen sisään tytön vastapestyjen hiusten suloista tuoksua. Tyttö kohensi asentoa unissaan, siirtyi lähemmäs äitiään ja asetteli kädet poskiensa alle. Heidän peittonaan oli ohut huopa, joka ei yltänyt Louisaa kuin polviin. Lastaan syleillessään hän mietti Deborah Mitfordin häitä, joita oli määrä viettää kahden päivän kuluttua. Maisien oli tarkoitus toimia morsiusstyttöinä. Louisa oli tutustunut Mitfordeihin yli kaksikymmentä vuotta sitten työskennellessään heidän lapsenlukkanaan, mutta vuosien saatossa moni asia oli muuttunut.

Kuudesta tyttärestä vanhin, Nancy, ei ollut enää Mitford vaan naimisissa Peter Roddin kanssa. Rodd oli värvätty Walesin kaartiin, ja hän oli parhailaan taistelemassa Addis Abebassa, mistä Nancy oli lähinnä helpottunut. Louisa tiesi, että Nancylla oli ollut hiljattain lyhyt mutta kiihkeä romanssi toisen miehen kanssa. Sotaponnistuksiin Nancy kuitenkin osallistui tarmolla, jollaista ei välttämättä olisi osannut odottaa naiselta, joka tapasi aiemmin sanoa tekevänsä töitä vain pystyäkseen kulkemaan taksilla bussin sijaan. Hän oli toiminut ambulanssikuskina kotirintamalla, majoittanut juutalaisia pakolaisperheitä isänsä Lontoon-talossa Rutland Gatella ja työskenteli tällä hetkellä Ranskan vastarintaliikkeen hyväksi Lontoossa.

Louisa saattoi kuvitella Nancyn makaamassa vuoteessaan pelosta vapisten, pohtien kysymystä, joka oli päivittäin jokaisen kadunkulma- ja kahvipöytäkeskustelun kuumin kiistakapula: oliko ilmahyökkäyksen aikaan turvallisempaa poistua kotoa ja hakeutua pommisuojaan, siirtyä talon ylimpään kerrokseen vai ottaa mahdollinen kuolema vastaan mukavasti omassa sängyssä. Nancya ei omien sanojensa mukaan vaivannut niinkään pommien vihellys vaan sireenien ulina, maisemaa jatkuvasti pyyhkivät etsintävalot sekä pahaenteiset punaiset köydet katujen päässä. Hän asui vain muutaman korttelin päässä Paddingtonin asemasta, jonka tiesi olevan yksi pommikoneiden kohteista. Valoisaan aikaan hän saattoi nousta ylös ja olla hyödyksi. Yön pikkutunteina, lohduttomassa sysipimeydessä, ei voinut tehdä mitään.

Diana oli Hollowayn vankilassa, jonne hänet oli teljetty natsisympatioidensa takia. Louisa kuvitteli hänet lojumassa pimeässä sellissä ohuella, kapealla patjalla, jolla hän vapisi rajusti, muttei pelosta vaan vilusta. Nancy oli kertonut, että kaikista puutteista huolimatta Dianalla oli yhä turkkinsa – erikoinen mutta elintärkeä ylellisyys, josta hän ei hyisessä sellissä ollut suostunut luopumaan. Kirjeissään Diana kertoi ajattelevansa lakkaamatta lapsiaan, jotka olivat turvassa maalla Pamela-tätinsä luona. Kun Diana oli vajaa vuosi sitten pidätetty, oli hänen kuopuksensa Max ollut vain kolmen kuukauden ikäinen. Dianalta oli jäänyt näkemättä hänen ensiaskelensa ja kuulematta hänen ensimmäiset sanansa. Louisa tiesi, että kolmivuotias Alexander kärsi äitinsä poissaolosta enemmän. Hän muisti äidin, ja Pamela oli kuvaillut pojan takertuvan Dianaan epätoivoisesti parkuen aina, kun sallittu puolen tunnin vierailu-aika tuli täyteen. Jopa Diana oli alkanut sanoa, että olisi kenties parempi, jos käynnit lopetettaisiin kokonaan. Hänen miehensä, sir Oswald Mosley, Brittiläisen fasistiunionin johtaja, virui toisessa vankilassa. Vaikka Dianan isän serkku oli naimisissa pää-

ministeri Winston Churchillin kanssa, Diana ja sir Oswald olivat ja pysyivät vangittuina ilman syytteitä tai oikeudenkäyntiä.

Pamela, joka oli nyt päälle kolmenkymmenen, oli yhtä vakaa ja varma kuin aina ennenkin. Perhe pystyi aina luottamaan hänen tukeensa, ja hän oli ottanut Dianan pienet pojat huomaansa. Kukaan ei tietenkään tiennyt, miten pitkäksi aikaa. Pamela pyöritti maatilaansa Rignell Housea aviomiehensä Derek Jacksonin palveluksessa Britannian ilmavoimissa. Louisa murehti poikien puolesta: Pamela oli luonteeltaan reilu ja mutkaton, muttei järin äidillinen. Guinnessin perheen vanha lastenhoitaja Nanny Higgs oli kuitenkin maalla heidän kanssaan, ja Louisa toivoi, että lapset saivat häneltä hellyyttä. Mutta maalla pojat olivat sentään turvassa.

Jessica, jota perheenjäsenet kutsuivat Deccaksi, oli Washingtonissa kaukana sodan vaaroista pienen Constancia-vauvansa kanssa. Hänen miehensä Esmond Romilly oli värväytynyt Kanadan ilmavoimiin vakuututtuaan siitä, että Britannia halusi taistella fasismia vastaan, ja oli parhaillaan Kanadassa kouluttautumassa. Elämä oli ehtinyt heidän lyhyen avioliittonsa aikana jo näyttää nurjia puoliaan: heidän esikoistyttärensä oli menehtynyt tuhkarokkoon vain muutaman kuukauden ikäisenä.

Tom Mitford, seitsenlapsisen katraan ainoa poika, oli sotimassa jossakin päin Libya. Louisa tiesi, että perheen vanhemmat, lordi ja lady Redesdale, olivat pelosta suunniltaan, koska eivät halunneet menettää ainoaa poikaansa. Sodassa ei kuitenkaan tunnettu erivapauksia. Kaiken huipuksi Tom, joka ei ollut halunnut taistella Saksaa vastaan, oli pyytänyt päästä Afrikan rintamalle. Kukaan ei osannut kuvitella, millaiset olosuhteet siellä olivat, sillä ne poikkesivat niin paljon heidän omista sotakokemuksistaan. Tom olisi yhtä hyvin voinut taistella kuussa. Muut saattoivat vain toivoa ja rukoilla, että hän selviäisi hengissä ja palaisi kotiin yhtenä kappaleena.

Tuona yönä pommi osui Rutland Gatelle, missä sisaruksista nuorin, Deborah – lempinimeltään Debo – oli ollut nukkumassa. Hän heräsi jysähdykseen, ja paineaalto rikkoi kaikki ikkunat salista, missä oli ollut tarkoitus viettää kahden päivän kuluttua hänen häitään. Deborah ponkasi vuoteesta, kiskoi aamutakin ylleen ja riensi alakertaan, missä äiti ja isä – Muv ja Farve – jo seisoivat. Ilmassa leijaili kitkerä savunkäry, ja sireenit ulisivat. Kului muutama minuutti, kunnes Unity, Debon isosisko, vannoutunut fasisti, laahusti alakertaan hitain ja raskain askelin. Hän oli yrittänyt sodan sytyttyä tappaa itsensä ampumalla itseään helmiäiskahvaisella pistoolilla päähän, mutta luoti oli pysähtynyt kallon sisälle ja hän oli jäänyt henkiin.

”Mitä tapahtui?”

”Aivan kuin pommi olisi osunut meidän kadullemme.”

Deborah oli ensimmäistä kertaa sodan aikana aidosti peloissaan. Hänen isänsä avasi etuoven ja astui ulos. Oli pilkkopimeää, mutta kadulta kantautui ihmisten hätäntynyttä kuhinaa, ambulanssien ulvontaa ja kodinturvajoukkojen käskyjä pysyä loitommalla.

Lordi Redesdale palasi sisään kasvot kalmankalpeina. ”Se osui kahteenkymmeneenyhteen”, hän sanoi.

”Mutta sehän on vain kahden talon päässä. Olivatko herra ja rouva –”

Lady Redesdale keskeytti tyttärensä. ”Olivat kotona. Heidän oli määrä tulla häihin.” Hänen äänensä sortui viimeisen sanan kohdalla.

Unity lankesi polvilleen kylmälle laattalattialle. ”Rukoilen heidän puolestaan. Isä meidän, joka olet taivaissa...”

Deborahin häpäpäivän aamuna, 19. huhtikuuta 1941, sanomalehdissä kirjoitettiin, että tuon yhden yön aikana pelkästään Lontoon ilmaiskussa oli kuollut yli tuhat ihmistä ja haavoittunut yli kaksituhatta. Kuolema oli kuitenkin jo tuttu vieras, ja onni löytää

tiensä myös sodan keskelle kuin karusta, kuivasta maasta kohoava yksinäinen kukka. Deborah verhoutui valkeaan tyllileninkiinsä ja hymyili leveästi, kun hänet samaisena iltapäivänä vihittiin lady Cavendishiksi.

1. LUKU

17. joulukuuta 1941

”Seuraavana Hassop.”

Konduktöörin kuulutuksen jälkeen Louisa vilkaisi taas ulos ikkunasta, vaikka muistikin varsin hyvin, miltä sen takana näytti. Hän oli tuijottanut ohi viliseviä maisemia lähes herkeämättä siitä asti, kun juna oli muutama tunti sitten lähtenyt puksuttamaan Lontoosta kohti pohjoista. Viimeisen tunnin ajan rautatie oli halikonut jylyä nummia, ja teräksenharmaan taivaan alla levittäytyvien täyteläisen ruskean ja violetin sävyjen keskellä Louisa melkein kuuli korvissaan Cathyn huutavan Heathcliffiä. Maisemien lisäksi jo pelkät asemien nimet – Matlock, Darley Dale, Bakewell – kertoivat, että oli saavuttu toiseen maailmaan.

Vielä muutama viikko sitten matka ei ollut ollut Louisan suunnitelmassa, mutta kerran Nancyin kanssa lounastaessaan hän oli tunnustanut riitelevänsä Guyn kanssa alvariinsa siitä, oliko Maisien parempi olla kotona Lontoossa vai pitäisikö tyttö lähettää maalle turvaan. Nancy oli tarjonnut eräänlaista puolivälin ratkaisua ja kutsunut Louisan ja Maisien viettämään joulua Mitfordien kanssa.

Nancy kertoi, että Deborah halusi kovasti piristää kaikkia – ”nyt kun Diana viruu Hollowayssa, Muv ja Farve ovat tuskin puheväleissä, Decca on jumissa Amerikassa, kaikki miehet ovat rintamalla ja Debolla itsellään on hirveä suru vauvan menettämisestä” – ja oli kutsunut koko perheen appivanhempiansa talolle Derbyshireen. Kartano oli kuulemma suuri, siihen oli sijoitettu sodan alettua koulu, mutta oppilaat ja opettajat lähtisivät jouluksi kotiin. Nancyyn mukaan Louisa tekisi hänelle palveluksen, jos tulisi mukaan pitämään hänen puoliaan ja rauhoittamaan ihmisiä läsnäololleen, mutta Louisa epäili, että Nancy halusi vain olla ystävällinen. Kun hän oli alun perin tutustunut Mitfordeihin kaksikymmentä vuotta sitten, hän oli toiminut heidän palvelijanaan. Hänen silmissään ajat olivat muuttuneet, mutta vanhemmat ja vankkumattomat aristokratian kannattajat, kuten Nancyin isä ja äiti, eivät nähneet asiaa niin. Louisan asteleminen vieraiden joukossa salonkiin saisi heidän jalosukuiset niskakarvansa nousemaan pystyyn.

Maisie, joka oli nyt jo kuusivuotias, istui äitinsä vieressä ja käänteli hitaasti Roope-karhu-sarjakuvakirjansa lukuisten kylpyammeeseen tipahtamisten ja maitolasin läikkymisten käpristämiä sivuja. Kuvat tutusta nallekarhusta keltaisissa ruutupöksyissään toivat Maisielle hänen kipeästi kaipaamaansa lohtua ja turvaa heidän kiitäessään kohti tuntematonta, aina vain kauemmas hänen isästään. Louisa sipaisi tyttärensä kasvoille valahtaneen tummanruskean hiuskiehkuran korvan taakse ja painoi tämän poskelle suukon, minkä Maisie palkitsi pienellä hymynkareella. Juna vihelsi ja jarrutti kirskuen, ja ikkunan takana tuprusi harmaita höyrypilviä. Louisa tarttui Maisieta kädestä. ”Perillä ollaan”, hän sanoi. ”Uusi seikkailu alkaa.”

Kun Louisa ja Maisie nousivat junasta aavistuksen vaivalloisesti, kantamuksinaan kaksi pahvikylkistä kapsäkkiä, hatut, kaasu-naamarit sekä Maisien lempipehmonalle Fizz, he eivät heti nähneet Deborahia, joka kiiruhti höyryn läpi heitä kohti. Deborah

kumartui suikkaamaan Maisielle suukon ja otti sitten toisen laukuista Louisan kädestä.

”Onpa tavattoman mukava nähdä teitä kumpaakin”, hän sanoi tai oikeammin huusi muiden junasta poistuvien ja siihen nousevien matkustajien, lomille saapuvien sotilaiden ja heitä tervehtimään rientävien sydänpöyryjen hälinän yli.

”Ylen ystävällistä tulla asemalle meitä vastaan. Olisimme hyvin voineet tulla taksillakin.” Louisalle tuli nuoren naisen edessä äkisti kovin arka ja muodollinen olo. Hän oli ollut Deborahin syntyessä samanikäinen kuin Deborah oli nyt ja työskennellyt siihen aikaan Mitfordien lapsenlakkana. Perhe oli ollut niin pettynyt siihen, että uusi tulokas ei ollut poika – jota oli kaivattu kipeästi viiden tytön ja yhden pojan jälkeen – että ensimmäisten viikkojen aikana kukaan oli tuskin vilkaissutkaan vauvaan. Ainoalle perilliselle olisi haluttu varamies, Louisa muisti. Mutta siinä tyttö nyt seisoi, hymyilevänä ja rupattelevana, sellaisissa vaatteissa, joissa Louisa tiesi hänen parhaiten viihtyvän: paksussa tweedkävelypuvussa, tukevisissa kengissä ja huopahatussa. Hän olisi sopinut paremmin pitkälle patikkaretkelle nummien poikki kuin rautatieaseman laiturille.

”En olisi ikimaailmassa pannut teitä tulemaan taksilla, ja minun pitää muutenkin pistäytyä matkan varrella kylässä noutamassa erinäisiä tarpeita. Saatte pian nähdä, että talossa eletään kuin leirissä. Kaikki on hiukan vinksin vonksin ja pölyn peitossa niissä huoneissa, jotka eivät ole koulun käytössä, mutta olen todella mielissäni siitä, että kaikki tulevat jouluksi koolle. Meillä ei ole edes palvelusväkeä muutamaa miespahasta ja kahta lähikylästä päiväseltään tulevaa piikaa lukuun ottamatta. Pahoin pelkään, että kaikki joutuvat kantamaan kortensa kekoon”, Deborah papatti hengästyneenä autolle harppoessaan.

Maisie puristi Louisan kättä, ja Louisa puristi takaisin. ”Autan mielihyvin kaikessa missä voin”, hän sanoi niin jalosti, että

yllätti itsensäkin, mutta tiesi kyllä voivansa tarjoutua auttamaan ilman, että hänet alennettaisiin jälleen palvelijaksi. Louisan ja Guyn yksityisetsivätoimisto, Cannon & Sullivan, oli edelleen toiminnassa, vaikka Guylla oli kädet täynnä töitä kotirintamalla. Heillä oli tutkittavanaan koko liuta katoamistapauksia, koska ihmiset eivät ymmärrettävästi halunneet vaivata pikkuasioilla poliisia, joka oli sota-aikana muutenkin täystyöllistetty. Lisäksi oli paljon perustyötä, joka toi heille myös rauhan aikana leivän pöytään: uskottomuudesta epäiltyjen aviopuolisoiden varjostamista.

Maisie istui etupenkillä äitinsä ja Deborahin välissä ja ihasteli henkeään haukkoen hyrystysyn kaikkia vipuja ja namikoita – hän ei ollut päässyt auton kyytiin kovin montaa kertaa elämässään. Tämä auto oli musta, pitkänokkainen Bentley, ja Louisakin tunsi olonsa varsin polleaksi saadessaan kulkea sen kyydissä.

”Onpa hän suloinen”, Deborah totesi Maisieta vilkaisten kääntyessään sulavasti asemalta autotielle. Toteamus oli Deborahin oman tuoreen menetyksen valossa mitä jalomielisin. Heidän istuessaan Louisa havaitsi, että Deborahin vatsanseutu näytti pyöreämmältä kuin häiden aikaan – surullinen muistutus siitä, että vartalo ei tiennyt synnyttämänsä lapsen kohtaloa. Louisa ei viitsinyt puhua tyttärestään vaan vaihtoi aihetta.

”Mikä kylä on taloa lähinnä?”

”No, varsin likellä on Pilsley, joka sijaitsee Devonshiren mail-la. Devonshiret ovat siis appivanhempani. Heidän sukunimensä on Cavendish, mutta arvoltaan he ovat Devonshiren herttua ja herttuatar.” Deborah näytti odottavan, että Louisa nyökkäisi kiitollisena aatelisarvojen vaikeaselkoisten kiemuroiden selvittämisestä, mutta Louisa oli oppinut ne jo kauan sitten. ”Pilsleystä on enimmäkseen asuintaloja, mutta myös postikonttori, mikä on varsin kätevää. Se on kävelymatkan päässä. Lisäksi siellä on

kodikas pieni pubi nimeltä Devonshire Arms. Sitten on Baslow, jossa on varsin kelvollinen kyläkauppa sekä Struttsin kahvila, josta kuulemma saa maittavat paistetut munat kinkulla. Se sijaitsee vain kahdenkymmenen minuutin pyöräilymatkan päässä, ja polkupyöriä meillä on lainaksi vaikka miten monta. Mutta kuminauhat, shampoot ja sen sellaiset joudumme noutamaan Bakewellistä. Se ei ole autolla kovin pitkän ajomatkan päässä, ja jos tahdot joskus päästä käymään siellä, sano vain. Talolla on aina joku, jolta saa kyydin.”

”Mihin nyt mennään?” kysyi Maisie, joka oli ojentanut kädet nyrkissä eteensä ohjauspyörää pitelevää Deborahia matkien.

”Voisiko Maisie-neiti olla niin ystävällinen, että ajaisi meidät Baslow’hun?” Deborah sanoi. ”Käännyttäen tästä vasemmalle. Kas näin, käännä sinä sinun rattiasi niin minä käännän minun. Sillä lailla pääsemme hienosti perille.” He kikattivat ja ohjasivat autoa yksissä tuumin.

Baslow oli hyvin sievä ja hyvin pieni kylä, jota halkovan joen yli kulki ruskeatiilinen silta. Sodan myötä vieraaksi ja pelottavaksi muuttuneen Lontoon jatkuvien ilmahälytysten ja sairasautojen sireenien jälkeen paikka oli kuin idyllisestä Disneyn piirretystä. Michiä oli liikkeellä varsin vähän, mikä ei ollut yllättävää, mutta kukaan miehistä ei ollut pukeutunut univormuun, mikä taas oli yllättävää. Naiset kävelivät kiirehtimättä, ja vain harvojen olkapäällä killui kaasunaamari. Talot oli rakennettu hailakanharmaasta kivistä, ja kaikki olivat ehjiä. Louisa oli jo liiankin tottunut näkemään Lontoon katujen varsilla puoliksi haljenneita taloja, joiden seinillä taulut yhä riippuivat, ovet lepattivat hyödyttöminä, lattiat ja katot olivat tiessään. He seurasivat rivakkaa tahtia harppovaa Deborahia kyläkauppaan, jonka oven yläpuolelle oli maalattu siististi teksti ”Formby & poika”. Sisään päästyään Louisa silmäili haja-

mielisesti alennuspostikortteja, kun taas Maisien katse nauiliintui tiskin takana suorissa riveissä nököttävien tyhjien lasipurkkien nimilappuihin. Pelkät etikettien tekstit saivat veden herahtamaan hänen kielelleen: Kirpeä sitruunakaramelli, Piimätoffee, Pennin hedelmätoffee, Piparminttu-Polka. Louisa tiesi kaikkien surkuttelevan sitä, että lihaa ja kananmunia oli vaikea saada, olihan ruoka välttämättömyys, mutta joskus sokerin säännöstely tuntui kaikkein vaikeimmalta kestää.

Puoti oli pieni, eikä Louisa voinut olla kuulematta, kun Deborah keskusteli tiskin takana seisovan miehen, oletettavasti kauppias Formbyn, kanssa. Miehellä oli suuri ruskea puuvillaesiliina ja siististi taakse suittu tukka. Deborah kysyi, miten kauppiaan vaimo voi.

”Ei kovin hääppöisesti, lady Andrew”, mies vastasi viehättävällä Derbyshiren murteella, jota Louisa oli jo kuullut siellä täällä ympärillään. ”Murhettuu kovasti meitin Henrystä. Jokainen päivä, kun pojasta ei kuulu mitään, on hänen mielestään huono päivä, vaikka minä koettaisin mitä hänelle tolkuttaa.”

Deborah maiskutti myötätuntoisesti kieltään. ”Niin, minunkin vanhempani ovat kovin huolissaan veljestäni.”

”Sillä viisiin minäkin koetan hänelle sanoa. Jotta kaikki tässä ollaan samassa venheessä.”

”Mutta onhan luonnollista pelätä omiensa puolesta”, Deborah totesi.

Kauppias käänsi katseensa Maisieen. ”Maistuisiko likalle pari karamellia?”

Maisie kääntyi Louisan puoleen anovan näköisenä. Louisa hymyili ja nyökkäsi.

Kauppias naputti nenänsyrjänsä ja kumartui pikaisesti nappaamaan tiskin alta paperipussin. ”Ethän sitten kerro kenellekään? Tämä on meitin pikku salaisuus.”

Maisie katsoi miestä totisena ja otti pussin vastaan. ”Kiitos, setä”, hän sanoi vakavana.

”Mistäs sinä olet tullut?”

”Lontoosta. Tulin tänään junalla äidin kanssa.”

”Johan on”, kauppias Formby virkkoi ja katsahti Louisaan, joka kohotti hieman kättään.

”Mitäs te täällä sitten toimitatte?”

Miehen sävy oli suorasukainen, miltei tyly. Kysymys oli niin suora, että siihen oli pakko vastata, mikä sai Louisan häkeltymään. Lontolaiset eivät koskaan tivanneet tällaisia. Hän vastasi tyttärensä puolesta. ”Tulimme lady Andrew’n vieraiksi joulun viettoon.”

”Ahaa, vai sillä viisiin. Minä jo mietin, onko likka sotalapsi. Nii-tä on tullut tänne jonkin verran.”

”Ei”, Louisa totesi painokkaasti, käveli Maisien luo ja laski kädet tyttärensä olkapäille. ”Matkustimme tänne yhdessä. Ja myös palaamme Lontooseen yhdessä. Olen näet siellä työssä.” Hän tiesi, että oli hölmöä asettua puolustuskannalle, muttei voinut sille mitään.

”Kotirintamalla?”

Mikä Espanjan inkvisition kuulustelu tämä nyt oikein oli?

”En varsinaisesti. Mieheni kuuluu kodinturvajoukkoihin, mutta meillä on lisäksi yksityisetsivätoimisto. Minun on palattava uuden vuoden jälkeen selvittämään avoimia tapauksiamme.”

Kauppias Formbyn selkä suoristui ja kulmakarvat kohosivat niin korkealle, että Louisa pelkäsi niiden yhtyvän hänen hiusrajaansa. ”Vai että yksityisetsiviä? Semmoisia näillä main ei kovin usein lii-kukaan.”

Deborah selvästikin aisti Louisan kiusaantuneisuuden. ”Eipä tosiaan”, hän sanoi väliin. ”Mutta jos hyvä onni käy, rouva Sullivan saa ottaa visiittinsä loman kannalta. Tämä maailmankolkka on sillä saralla varsin rauhallinen, vai mitä kauppias sanoo?”

”Tokkiinsa, lady Andrew.” Kauppias kohotti kuvitteellista hattuaan, ja he poistuivat puodista miettien, että mies todennäköisesti kihisi innosta päästä levittämään uutista tienoolle saapuneesta uudesta, jännittävästä vieraasta.

2. LUKU

Louisa kuvitteli olleensa henkisesti valmis siihen, miten suuri Chatsworthin kartano olisi. Hän ei ollut. Deborah rupatteli iloisesti heidän kääntyessään päätieltä kapeammalle, kivisen holvikaaren ali jatkuvalle soratielle. Ensin Louisa luuli heidän kääntyneen yleiselle tielle, mutta koska muuta liikennettä ei ollut ja heidän ympärillään levittäytyi ainoastaan valtava puisto, jolla käyskenteli laiduntavia lampaita, hän ymmärsi, että heidän oli pakko olla kartanon pihatiellä. Hyvin pitkällä pihatiellä. Kesti itse asiassa joitain minuutteja, ennen kuin itse talo tuli näkyviin. Ja sen nähdesään Louisa haukkoi henkeä niin ällistyneenä, että Deborahinkin puhetulva taukosi hetkeksi.

”Varsin pelottava näky, eikö totta?” Deborah sanoi. ”Olen tavatoman mielissäni, ettemme joudu koskaan asumaan siellä.”

”Miksette?” Louisa kysyi. Sana ”talo” tuntui aivan liian mitättömältä kuvaamaan heidän edessään häämöttävää kolossia, joka oli niin suuri ja mahtava, että siihen olisi mahtunut menen tullen vaikka maailman kaikki Cavendishit.

”Herttua ja herttuatar asettuvat tänne sodan jälkeen, milloin se sitten päättyykään. Ja aikanaan talo siirtyy sitten heidän esikoispojalleen Billylle. Minä ja Andrew saamme jäädä nuolemaan näppejämme. Mutta rakennus on kyllä kammottavassa kunnossa. Saa

nähdä, onko se sodan jälkeen enää edes pystyssä. Rappaukset rappisevat, katto vuotaa jatkuvasti, siellä jos täällä on –”

Louisa keskeytti hänet. ”Kaikenlaisia pulmia varmasti löytyy, kuten sanot. Mutta onhan se myös komea.”

He saapuivat lähemmäs ja ylittivät joen kapeaa kivistä siltaa myöten, mutta olivat vielä sen verran etäällä, että Louisa saattoi ihaila laskevan auringon lämpimissä sävyissä kylpevää maisemaa koko koreudessaan. Kumpuilevilla nurmilla kasvoi jyhkeitä vanhoja puita, ja latvusten lomasta pilkistivät puistoon rakennetun linnamaisen huvimajan tornit. Kartanon kattoa kiersi valtavin uurnamaisin patsain koristeltu kiviaita, ja itse kartano oli rakennettu leivoksenruskeasta kivistä. Julkisivua koristivat pylväät, veistokset ja muut hienoudet, joiden tarkkoja nimityksiä Louisa ei edes tiennyt. Korkeat ikkunat kimmelsivät illan hiipuvassa valossa, ja yleisvaikutelma oli mittaamattoman suuri, ikaikainen ja arvokas. Kodilta rakennus ei kylläkään näyttänyt.

Deborah ajoi auton päärakennuksen toiselle puolelle, oletettavasti siis takapihalle, joka tosin näytti Louisan silmissä aivan yhtä mahtipontiselta kuin äskeinenkin puoli. Täällä näkyi kuitenkin merkkejä taloudenpidosta: matala muuri, portti joka näytti johtavan keittiöpuutarhaan, vilaus kasvihuoneesta, kottikärryt täynnä risuja ja kuolleita lehtiä. Deborah pysäköi auton tottuneesti, ja he nousivat kyydistä, ottivat kapsäkkinsä ja seurasivat häntä ka-peasta ovesta sisään.

”Näytän huoneenne myöhemmin”, Deborah kertoi. ”Mennään nyt kirjastoon. Toivottavasti siellä on vielä teetä jäljellä. Olemme hieman myöhässä, joten toivotaan parasta.”

Louisa katsahti Maisieen, joka oli ajomatkan aikana imeskellyt hiljaa ja tyytyväisenä piparminttukaramellia ja rutisti yhä paperipussia toisessa kädessään. Tyttö näytti aavistuksen kalpealta. Louisa puristi häntä kannustavasti kädestä ja kuiskasi, että he yöpyisivät

kahdestaan samassa kamarissa, mikä näytti palauttavan hiukan väriä tytön poskille. Maisie oli päässyt vain kerran aiemmin näin suuren rakennuksen sisäpuolelle – heidän käydessään Lontoon luonnonhistoriallisessa museossa.

He kävelivät käytäviä pitkin, ohi huoneiden, joiden ovet olivat houkuttelevasti raollaan, ja juuri kun Louisa ajatteli, ettei talo ehkä niin pelottavan suuri ollutkaan, he astuivat tilaan, joka oli sananmukaisesti museo. Tai mahdollisesti Sikstuksen kappeli. Louisasta alkoi tuntua uhkaavasti siltä, että hän oli joutunut H. G. Wellsin romaaniin ja hänet oli taiottu lentävässä autossa Roomaan. Heidän edessään avautui parvelle johtava leveä portaikko, jonka koristeellinen mustakultainen kaide jatkui parven reunassa salin ympäri. Lattia oli mustavalkorudullista marmoria, ja sivuseinällä leimusi takkavalkea – joka ei tosin riittänyt alkuunkaan valtavan tilan lämmittämiseen. Siellä täällä seisoivat pylväitä, joiden päällä oli marmorisia rintakuvia. Portaiden alla nökötti, kummaa kyllä, urkuharmoni. Kaikki tämä oli kuitenkin toissijaista, ikään kuin täytenumero, jonka jätti varjoonsa päänäytös: seinän puolivälistä koko korkeaan kattoon levittäytyvä jättimäinen barokkimaalaus, jossa oli koristeellisia pilviä, joutsenia, enkeleitä, alastomia naisia ja väljään punaiseen kaapuun verhoutuneita miehiä.

”En ole nähnyt tällaista kuin kirjoissa ja Kansallisgalleriassa”, Louisa henkäisi. Myös Maisie tuijotti ylöspäin peukalo suuhun unohtuneena.

”Onhan tämä kyllä varsin ainutlaatuinen”, Deborah myönsi. ”Se on juuri restauroitu. Muutama vuosi sitten koko hoito oli aivan rapistunut ja romahtamaisillaan. Saatatko kuvitella?”

Louisa ei saattanut.

”Tilaa kutsutaan maalausaulaksi”, Deborah jatkoi. ”Koulu on käyttänyt sitä kappelina, siksi täällä on nuo urut. Täältä käsin pääsee rakennuksen joka osaan. Kirjasto on yläkerrassa heti vasemmalla.”

Deborah lähti kävelemään portaita kohti, mutta ennen kuin hän ehti ensimmäisellekään askelmalle, jostain kuului yskähdys. Kaikki kolme kääntyivät ja näkivät takanaan aulan keskellä vaikuttavan hahmon: pitkän hovimestarin, joka oli mitä ilmeisimmin lipunut heidän taakseen hiljaa ja huomaamattomasti kuin lammen pintaan laskeutuva joutsen.

”Kas, Ellis”, Deborah sanoi aavistuksen epäröivään sävyyn. ”Suo anteeksi, tulimme takaovesta sisään. En tahtonut olla vaivaksi.”

Ellis laski leukaansa. ”Arvon ladyllä ei ole syytä pahoitella. Olen täällä teitä palvelemassa.”

”En tietenkään tee niin toiste. Tässä ovat rouva Sullivan sekä tyttärensä Maisie.”

”Hyvää päivää”, hovimestari sanoi ja loi Louisaan silmäyksen, joka ei Louisasta tuntunut täysin suopealta. Ellis varmaankin tiesi, että hän oli entinen palvelija, ja katsoi häntä siksi karsaasti.

”Ellis on siis hovimestari, kuten näette. Oikeastaan häntä kutsutaan Ellis toiseksi, mutta useimmiten pelkkä Ellis riittää.” Deborah naurahti hermostuneesti.

”Miksi teitä kutsutaan Ellis toiseksi?” Maisie kysyi.

”Isäni vanhin veli oli Ellis ensimmäinen. Hän toimi hovimestarina herttuan taloudessa vuodesta 1908 vuoteen 1929, jolloin minusta tuli hänen pahainen seuraajansa.” Hovimestarin äänensävyssä ei ollut hitustakaan lauseen edellyttämää nöyryyttä, Louisa mietti mielessään. Mutta mies sentään oli vastannut Maisien kysymykseen vienosti hymyillen.

”Menemme kirjastoon teelle”, Deborah sanoi. ”Lordi ja lady Cavendishin on käsittääkseni määrä saapua pian.”

”Kaikki on valmiina, arvon lady. Wellingtonin kamari on valmisteltu. Samoin vaaleanpunainen kamari rouva Sullivanille ja Maisielle.”

Deborah kiitti hovimestaria, ja he lähtivät nousemaan portaita.

Kun Louisa kääntyi portaiden puolivälissä vilkaisemaan taakseen, Ellis toinen oli hävinnyt jäljettömiin askeleen kopahdustakaan päästämättä.

3. LUKU

”Älkää välittäkö lakanoista huonekalujen päällä”, Deborah selitti heidän kävellessään kirjastoon. ”Ne otetaan pois, kun kaikki ovat saapuneet, mutta toistaiseksi olemme leiriytyneet keskelle.”

Huone oli alakerran aulan pituinen ja reunustettu hyllyillä, joissa näytti Louisan mielestä olevan kymmeniätuhansia kirjoja. Nahkakantaiset opukset jököttivät ryhdikkäästi tummapuisissa hyllyissä, jotka ylsivät kirjastoa kiertävän kapean parven alareunaan saakka. Huone oli niin korkea, että parvella mahtui hyvin vielä kävelemään. Vastakkaista seinustaa peittivät paksut verhot, joissa oli siellä täällä nyrkinmentäviä koinreikiä. Lämpöä hohkaavan takan edessä, valkeilla kankailla peitettyjen huonekalumöykkyjen keskellä, pilkotti kaksi tummanpunaista sohvaa. Toisella sohvista istui lady Redesdale ja toisella Unity. Kumpikaan ei noussut tervehtimään Louisaa ja Maisieta.

”No niin, Muv, tässä he nyt ovat”, Deborah heläytti iloisesti.

Unity mulkaisi Louisaa vihamielisesti. ”Päivää, Louisa. Minä ruokoilen Jeesusta joka ilta. Rukoiletko sinä?” hän kysyi.

Louisa oli harvinaisen tietoinen pienestä tyttärestä rinnallaan ja jäi hetkeksi empimään, mutta ennen kuin hän ehti livauttaa jonkinlaisen valkoisen valheen, Maisie pelasti hänet pinteestä. ”Minä

rukoilen”, tyttö vastasi yhtä suorasukaisesti kuin Unity oli kysymyksen esittänytkin, käveli muitta mutkitta Unityn luokse ja istahdi tämän viereen. Unity näytti yllättyneeltä, mutta siirsi raamikasta vartaloaan, niin että pikkutyttö mahtui sohvalle hänen viereensä. Ei aikaakaan, kun kaksikko jo rupatteli rukouksista, molemmat silminnähdessä tyytyväisinä siihen, että olivat löytäneet mieleisensä juttukumppanin.

Myös lady Redesdale näytti kiitolliselta ja kenties siksi väläytti Louisalle hymyn, jota olisi melkein saattanut kuvata sydämellisiksi, ellei uupumus olisi painanut lady'n suupieliä alaspäin.

”Niin”, lady totesi. ”Siinä te nyt sitten olette. Tarjoaisin teetä, mutta pahoin pelkään, että se on päässyt jäähtymään. Eikä kukaan vastaa, jos pyydän tuomaan lisää.” Hän puuskahti turhautuneesti kuin pikkulapsi.

Louisa oli jo miltei unohtanut entisen työnantajansa Edvardin aikaisen puhutavan. Lady'n äänensävy oli niin ylhäinen, että kuka tahansa tunsi itsensä palvelijaksi hänen rinnallaan. Varmaan itse Winston Churchillkin kohotti kuvitteellista hattua lady Redesdalelle.

”Ellis vastaa kyllä”, Deborah sanoi.

Lady Redesdale tuhahti. ”Vain, jos sattuu olemaan palvelijainnalissa, kun soitan. En ymmärrä, kuinka tämänkokoisen talon saa toimimaan sota-aikana. Oli järjetöntä suostua ehdotukseesi viettää joulu täällä.”

Lyhyen hetken ajan Deborah näytti maansa myyneeltä, mutta sitten hän nosti käteensä lautasen, jolla oli niin ohuelti voideltuja leipiä, että voita tuskin näki, ja ojensi sitä kohti Louisaa ja Maisieta. ”Niin, maa on sodassa, ja yritämme pärjätä parhaamme mukaan.”

Louisalla oli pitkän junamatkan jäljiltä sudennälkä, mutta hän hillitsi halunsa napata lautaselta viimeiset leipäsiivut, joiden kulmat olivat alkaneeet jo kاپristyä. Hänen aamulla evääksi pakkaamansa